

MINNISBLAÐ

Viðtakandi: Velferðarráð

Sendandi: Rannveig Einarsdóttir, sviðsstjóri velferðarsviðs

Efni: Kynning á dagdvölum

1. Inngangur

Dagdvöl er mikilvæg þjónusta fyrir eldra fólk sem styður við sjálfstæða búsetu og dregur úr félagslegri einangrun. Reykjavíkurborg rekur eina almenna 50 rýma dagdvöl, Þorrasel á Vesturgötu 7 og eina sérhæfða dagdvöl fyrir einstaklinga með heilabilun, Esjutún að Vitatorgi.

Minnisblaðið byggir á skýrslu félags- og húsnæðismálaráðuneytisins "Efling og þróun dagdvala á landsvísu" (mars 2025) sem unnin var af starfshópi sem fyrrverandi heilbrigðisráðherra skipaði. Þetta skýrist af því að ríkisstjórnarskipti fóru fram á starfstíma starfshópsins og breytingar á skipan ráðuneyta og verkefnum þeirra. Meðal breytinga var tilfærsla á ákveðnum málaflokkum sem varða öldrunarþjónustu frá heilbrigðisráðuneyti til félags- og húsnæðismálaráðuneytis. Þannig heyra í dag almennar dagdvalir undir félags- og húsnæðismálaráðuneytið en sérhæfðar undir heilbrigðisráðuneytið þar með talin Múlabær. Tillögur sem fram koma í skýrslunni bíða nú samþykkis ráðherra nefndar um öldrunarmál.

2. Skilgreining og hlutverk dagdvala

Í lögum um málefni aldraðra er kveðið á um "dagdvöl aldraðra" en í ýmsum skýrslum og í daglegu tali er talað um dagþjálfun. Í 13. grein laga um málefni aldraðra segir að dagdvöl aldraðra sé stuðningsúrræði við þá sem að staðaldri þurfa eftirlit og umsjá til að geta búið áfram heima. Í 3. gr. reglugerðar um dagdvöl aldraðra segir að stjórnendur dagdvalar ákvarði hverjir eiga rétt til dvalar í dagdvöl. Jafnframt segir í 4. gr. sömu reglugerðar að veita skuli hjúkrunarþjónustu og aðstaða til þjálfunar og lækniþjónustu eigi að vera til staðar. Boðið skal upp á mat á heilsufari, þjálfun, tómstundaiðju, félagslegan stuðning, fræðslu, ráðgjöf og aðstoð við athafnir daglegs lífs. Enn fremur skal boðið upp á aðstöðu til létttra líkamsæfinga, fæði, hvíldaraðstöðu og aðstoð við böðun. Boðið skal upp á flutningsþjónustu að og frá heimili einstaklingsins. Almennt er opnunartími virkir dagar frá 8:00-16:00.

Í skýrslunni kemur fram að reknar séu tvær tegundir dagdvala með þremur undirheitum:

Almenn dagdvöl: Stuðningsúrræði fyrir aldraða sem þurfa eftirlit, umönnun og stuðning til að geta búið heima. Markmiðið er að bæta heilsu og velferð einstaklingsins, hámarka sjálfsbjargarhæfni, auka félagslega virkni og draga úr þörf fyrir lækni- og fræðileg inngrip og innlagnir á sjúkrastofnanir.

Sérhæfð dagdvöl: Viðbótarþjónusta við almenna dagdvöl fyrir einstaklinga, annars vegar með skerta færni sem krefst einstaklingsmiðaðrar endurhæfingar til skamms tíma. Hins vegar einstaklinga sem þurfa sérstakt eftirlit, umsjón og stuðning til að takast á við verkefni sem fylgja því að lifa með heilabilunarsjúkdóm.

Þar sem því er viðkomið eru sérstakar dagdvalir fyrir einstaklinga með heilabilun reknar sem séreining. Þetta á eingöngu við um höfuðborgarsvæðið í dag.

Sveigjanleg dagdvöl er nafn sem vísar til þess að opnunartími sé sveigjanlegri og er um tiltölulega nýja útfærslu að ræða.

3. Fjöldi dagdvalarrýma

Í skýrslunni kemur fram að á landsvísu voru árið 2023 alls **63 dagdvalir** í rekstri, þar af **33** á höfuðborgarsvæðinu og þar af **12** í Reykjavík. Flestar dagdvalir eru reknar af hjúkrunarheimilum, sveitarfélögum eða sjálfseignarstofnunum og greiða Sjúkratryggingar daggjöld skv. gjaldskrá til rekstraaðila vegna 580 dagdvalarrýma af 830. Af þessum 830 rýmum eru 595 dagdvalarrými á höfuðborgarsvæðinu.

Jafnframt kemur fram að ekki liggi fyrir opinber skilgreind fjöldaviðmið, vegna almennra dagdvalarrýma heldur er stuðst við rauntölur um fjölda rýma per fjölda einstaklinga 67 ára og eldri í hverju heilbrigðisumdæmi, á ákveðnum tilteknum tíma. Þeir útreikningar gera ráð fyrir einu rými á hverja 100 íbúa 67 ára og eldri í sveitarfélaginu. Viðmiðið fyrir sérhæfð rými er eitt rými á hverja 150 einstaklinga 67 ára og eldri í sveitarfélaginu

4. Inntaka og aðgengi að dagdvölum

Í skýrslunni segir um umsóknir og inntöku; „Beiðnir um dagdvöl koma frá einstaklingum, heilsugæslu, sjúkrahúsum og í fáum tilfellum heimaþjónustu. Einhverjar dagdvalir eru með umsóknarblað á heimasíðu en mismunandi er hvernig sótt er um og hvernig umsókn um dagdvöl berst (upplýsingar frá dagdvölum). Ekki er um samræmt mat að ræða milli dagdvala og ekki eru til gögn um hvort og þá hvaða mat verið er að nota. Stjórnendur hvernar dagdvalar taka ákvörðun um hverjir eiga rétt til dvalar í dagdvöl og er það í samræmi við reglugerð um dagdvöl. Ákvörðun um hvaða gögnum er óskað eftir, samþykkt eða höfnun umsóknar og hvernig forgangi er háttað er því alfarið á ábyrgð hvers og eins forstöðumanns. Yfirlit um þá sem óska eftir að komast í dagdvöl (oft kallað biðlisti) er vistaður með ólíkum hætti hjá hverjum og einum forstöðumanni. Engin samræming er á milli staða og þannig geta einstaklingar verið á fleiri en einum biðlista. Af þeim sökum eru ekki til nákvæmar upplýsingar um fjölda einstaklinga á bið eftir dagdvöl. Ekki er vitað til að biðlistar hafi verið samkeyrðir né liggja fyrir tölfraðiupplýsingar um hvort einstaklingar sem sækja dagdvöl séu einnig að fá heimaþjónustu eða öfugt. Eina undantekningin er varðandi biðlista efir sérhæfðri dagdvöl fyrir fólk með heilabilun á höfuðborgarsvæðinu sem Landspítali heldur utan um.“ Sótt er um dagdvalir sem Reykjavíkurborg rekur á mínum síðum.

5. Núverandi staða í Reykjavík

Í Reykjavík eru starfandi samtals 12 almennar og sérhæfðar dagdvalir sem reknar eru af ólíkum aðilum. Alheimersamtökunum, Eir hjúkrunarheimili, Skjól hjúkrunarheimili, Hrafnista hjúkrunarheimili, sjálfseignarsamtökunum Múlabær/Hlíðabær, Parkinsonsamtökunum, Heilsugæslunni Höfða og Reykjavíkurborg. Hér að neðan má sjá heiti þeirra, tegund, markhóp og staðsetningu þeirra.

Heiti	Tegund	Fyrir hverja	Staðsetning
Eir Hjúkrunarheimili	Sérhæfð	Heilabilun	Hlíðarhúsum 7
Fríðuhús	Sérhæfð	Heilabilun	Logafold 56
Hlíðabær	Sérhæfð	Heilabilun	Flókagata 53
Viðey (Hrafnista)	Sérhæfð	Heilabilun	Brúnavegur 13
Vitatorg	Sérhæfð	Heilabilun	Lindargata 59
Maríuhús	Sérhæfð	Heilabilun	Kleppsvegur 64
MS Setrið	Sérhæfð	MS/Parkinson	Sléttuvegur 5
Múlabær	Almenn/sérhæfð	Endurhæfing/eldri borgarar	Síðumúli 32
Þorrasel	Almenn	Eldra fólk	Vesturgata 7
Hrafnista Sléttuvegi	Almenn	Eldra fólk	Sléttuvegur 25
Eir Spönginni	Sérhæfð	Eldra fólk	Hlíðarhúsum 7
Höfðabær (nýjust)	Almenn	Eldra fólk	Heilsugæslan Höfða

Af þessum 12 dagdvölum eru eingöngu tvær reknar af Reykjavíkurborg, Esjutún á Vitatorgi og Þorrasel á Vesturgötu. Auk þess er Reykjavíkurborg svokallaður „handhafi“ dagdvalarrýma á Sléttuvegi og sem Eir Spönginni, Hlíðarbæ og Fríðuhús/Foldabær.

6. Tillögur úr skýrslu um mat og aðkomu sveitarfélaga

Skýrslan fjallar um eflingu og þróun dagdvala og þar er lögð rík áhersla á að skýra þurfi betur ábyrgð og hlutverk sveitarfélaga m.a sé ekki nægjanlega skýrt hvort sveitarfélag eigi að sjá um húsnæði fyrir dagdvalir.

Meginniðurstaða skýrslunnar er að almenn dagdvöl, eins og þær sem eru reknar í dag, verði að vera skilgreindar sem “sérhæfð dagdvöl með virkni og/eða sveigjanleika”. Slík dagdvöl þjóni bæði hlutverki alhliða forvarnar- og stuðningsúrræðis með skilgreindri heilbrigðisþjónustu. Heildaryfirsýn yfir þarfir og líðan gesta verði tryggð og boðið verði upp á einstaklingsmiðaða virkni.

Helstu niðurstöður skýrslunnar eru eftirfarandi;

1. Dagdvalir verði skilgreindar sem stuðningsúrræði fyrir þá sem búa heima en þurfa á nær daglegu eftirliti og stuðningi að halda, andlega, líkamlega og félagslega og skilgreinist sem heilbrigðisþjónusta. Umsóknir og mat verði með sama hætti og stefnt er að varðandi alla heimaþjónustu, með þverfaglegu teymi og sama samræmda matstæki.
2. Vegna ólíkra tegunda dagdvala er lagt til að orðið „Dagþjónusta“ verði yfirheiti allra tegunda dagdvala og skilgreiningar meðal annars hvað stígun þjónustu, greiðslufyrirkomulag og ábyrgð ríkis og sveitarfélaga liggi skýrt fyrir í reglugerð. Til að kynna dagdvalir betur og gera þær eftirsóknarverðari er lagt til að samkeppni verði um nýtt nafn sem beri með sér virðingu fyrir gestum.
3. Nýtt kostnaðar- og greiðslufyrirkomulag verði tekið í notkun með það að markmiði að hækka daggjöld til rekstraraðila þannig að hægt sé að veita þjónustu sem styður við búsetu heima, viðheldur virkni og dregur úr heilsufarslegum vandamálum. Hlutur gesta verði hækkaður þ.e. þeir greiði t.d. nokkurs konar fæðisgjald. Þannig yrði jafnræðis gætt við þá sem búa heima og nýta ekki dagdvöl. Ný skilgreining verði gerð á hver kostnaðarhlutdeild ríkis og sveitarfélags verði.

4. Einfaldað verði hvernig sótt er um dagdvöl eða með sama hætti og nú er unnið að varðandi heimaþjónustu. Sama umsóknarblað verði notað fyrir alla þjónustu sem veitt er eldra fólki í heimahúsi og verði aðgengilegt frá island.is. Heimaþjónusta meti hverjir fari á biðlista í samráði við stjórnendur dagdvala. Þannig verði reynt að tryggja að réttur hópur nýti dagdvalir og samfella og samvinna verði með heimaþjónustu.

5. Unnið verði að bættri stafvæðingu úrræðis m.a. hvað varðar umsóknir, biðlista, öflun tölfraðilegra gagna og upplýsinga milli þjónustuaðila innan þeirrar vinnu sem nú er í gangi hjá Gott að eldast undir nafninu “stafvæðing þjónustukeðju eldra fólks”.

Þegar er hafin vinna við ýmsar tillögur m.a verkferil þegar rekstraraðili sækir um að reka dagdvöl, stafrænum lausnum við miðlægar umsóknir.

6. Framtíð dagdvala í Reykjavík

Ef tillögur skýrslunnar verða samþykktar mun hefjast vinna við að innleiða það verklag að þverfagleg matsteymi heimaþjónustu um land allt taki við umsóknum og meti hverjir fái úthlutað dagdvöl í samvinnu við forstöðumann dagdvalar. Enda er gert ráð fyrir að dagdvöl verði úrræði undir yfirheitinu heimaþjónusta. Í því fellst ekki að dagdvalir verði að vera rekna af sveitarfélagi heldur er frekar verið að horfa til þeirrar samlegðar sem er með rekstri hjúkrunarheimila og dagdvala. Einnig er horft til þess að sama útfærsla verði með húsnæði dagdvala eins og stefnt er að með hjúkrunarheimili, það er að ríkið sjái um kostnað vegna húsnæðis. Á móti er lagt til að sveitarfélög greiði fyrir akstur til og frá dagdvöl.

Hægt er að fá frekari upplýsingar: www.stjornarradid.is/oldrunarmal